

דו"ח פעילות לשנת תשע"ג ספטמבר 2012 - אוגוסט 2013

לחברי העמותה ולידידי המדרשה,

במהלך שנת הפעילות תשע"ג (2012-2013), המדרשה פיתחה, הובילה ויישמה תוכניות ומיזמים חינוכיים וחברתיים שתשתיתם מאפשרת מפגש ופעילות משותפת של יהודים וערבים, ישראלים ופלסטינים. למרות המלחמה בעזה שפרצה ב-15 לנובמבר (מבצע עמוד ענן), המדרשה המשיכה לקיים את פעילויותיה במהלך כל השנה.

בעקבות ההצלחה של הכנס הבינלאומי "לחיות בעיר מעורבת" שהתקיים בירושלים בנובמבר 2012, יתקיים כנס שני בנושא בנובמבר 2013, 21-19, במשכנות שאננים. הכנס הוא פרי שיתוף פעולה של המדרשה עם הקרן לירושלים, שיזמה ומימנה אותו, ומכון ירושלים לחקר ישראל. הרעיון המרכזי של הכנס הוא בחינת דרכים חדשות לשיפור חייהן של האוכלוסיות השונות בערים מעורבות, על תושביהן, מהגרי העבודה שבהן ואחרים. כמו כן, גם השפעתם של מספר תהליכים חברתיים היסטוריים המעוררים את הדיון על ערים מעורבות בארץ ובעולם.

הפעילויות במערכת החינוך הפורמאלית התקיימו בכל שלבי החינוך – גני ילדים, בתי ספר יסודיים, חטיבות ותיכונים, ובכל המגזרים - יהודים וערבים, דתיים וחילוניים. הן התקיימו בשיתוף פעולה עם משרד החינוך (שנה שלישית במסגרת המכרז "חינוך לאזרחות ודמוקרטיה"), אגף השתלמויות עובדי הוראה ויועצים, ומחלקות חינוך עירוניות, וכמו כן בשיתוף המטה לחינוך אזרחי בתכנית "בשביל הדיאלוג – התמודדות חינוכית עם תופעת הגזענות" (במימון האיחוד האירופי).

התקיימו פעילויות מגוונות בשיתוף ארגונים ומוסדות ישראלים ופלסטינים, בראשן התכנית "חידת החברה האזרחית" המשותפת למדרשה ולארגון פלסטיני ממזרח ירושלים, שכללה סמינרים משותפים וסמינרים נפרדים במקביל (במימון USAID).

אתם מוזמנים להתעדכן בפעילות המדרשה בכתובות:

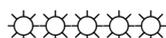
פייסבוק של מדרשת אדם (Midreshet Adam) - <http://www.facebook.com/adaminst>

פייסבוק - "כן ולא – כן לכבוד האדם ולא לגזענות" <http://www.facebook.com/adaminstitute>

בלוג בנושא מאבק בגזענות: <http://kvodadam.wordpress.com/>

אתר המוקדש לאמיל גרינצוויג (30 שנה לרצח): <http://emilgrunzweig.wordpress.com>

אתר כנס ערים מעורבות: <http://mixedcity.org.il>

פעילות במערכת החינוך הפורמלית

"בשביל הדיאלוג – התמודדות חינוכית עם תופעת הגזענות"

ביוני 2013 הסתיימה שנת הפעילות הראשונה של התכנית, בה השתתפו למעלה מ-5,000 תלמידים, מורים ומנהלים מ-25 בתי ספר תיכוניים יהודים וערבים שביחד פועלים נגד תופעת הגזענות. התכנית התקיימה בתהליך הדרגתי בן שלושה שלבים: מפגש והכשרת מורים ומנהלים במסגרת השתלמות משותפת; העברת התכנית בבתי הספר על ידי המורים; בנייה ויישום של מיזם חינוכי משותף של בתי ספר העוסק בנושא.

אחד המורים כתב במשוב לתכנית: "אני מרשה לעצמי לתאר את הגזענות כמחלה של ימינו ואת "בשביל הדיאלוג" כדרך הטיפול והמניעה להתפשטות המחלה. הפתגם הערבי "מניעה עדיפה על ריפוי - الوقاية خير من قنطار علاج" מתאר את הלקח וזה מה שאנחנו עושים במסגרת התוכנית."

סמינר הכשרה ראשון למורים ומנהלים התקיים ביולי 2012. במהלך שלושה ימים אינטנסיביים התקיים מפגש מרתק שהוקדש ללמידת הנושא באמצעות הרצאות וסדנאות, ולתכנון של מיזמים חינוכיים משותפים. במהלך שנת הלימודים תשע"ג צוות מדרשת אדם ליווה את המורים והמנהלים בבתי הספר ביישום הלמידה של התכנית בכיתות, בתכנון המיזמים המשותפים וביישומם. המיזמים שפותחו ויושמו היו מגוונים ורובם כללו מפגשי תלמידים ומורים יהודים וערבים הדדיים.

1. תיכון היוכל הרצליה, מקיף שגב שלום: "בשביל האמנות לקידום הסובלנות" - תלמידים יהודים וערבים נפגשים ויוצרים ביחד אמנות

יצירת עבודות אמנות משותפות היתה לב הפעילות של מפגשי התלמידים והמורים שהתקיימו בהרצליה ובשגב שלום. במהלך התקיימו פעילויות היכרות אישית, תרבותית וחברתית ונוצרו קשרים חמים וחבריים בין התלמידים והמורים. עבודות האמנות נוצרו בקבוצות מעורבות והן תוצגנה בבתי הספר בהרצליה ובשגב שלום כמסר נגד תופעת הגזענות ובעד שוויון ורב תרבותיות.

2. תיכון ע"ש זיו ומרקס, ירושלים עם תיכון טכנולוגי טומשין, כפר קאסם: ביחד יוצרים שינוי – תלמידי תיכון יהודים וערבים נפגשים לדיאלוג רגע לפני סיום בית הספר

התלמידים והמורים נפגשו בירושלים ובכפר קאסם במחשבה שמפגש חווייתי ומהנה יוכל לגשר על הסתייגויות וחששות משני הצדדים. שני המפגשים התקיימו בבתי הספר באווירת עשייה מכבדת תוך שיתוף פעולה בין כל השותפים, ובמסגרתם התקיימו תחרות מאסטר שף ופעילויות יצירה ודרמה בשתי קבוצות מעורבות. "איך קרה שהגענו ל- י"ב ולא היינו אף פעם במפגש עם ערבים? כמה הדבר יכול להיות טבעי עבורנו, ומשום מה לא קורה... חבל שאין יותר דברים כאלה במערכת החינוך שלנו."

3. מקיף יב' (קמפוס איינשטיין) ותיכון אנקורי, ראשון לציון עם תיכון מקיף אלנ'אח, רהט: "גזענות לא בבית ספרנו" – תערוכה ומפגשי תלמידים במרחב המאפשר שיח שוויוני ומכבד.

במיזם שלושה בתי ספר שביחד יצרו תערוכה בשם: "גזענות – לא בבית ספרנו" שמטרתה לעורר דיון בתופעות האפליה והגזענות בחברה הישראלית ודרכים להיאבק בהן. התערוכה המודולרית גובשה על ידי המורים מחומרים מהארץ ומהעולם, בעברית ובערבית, והיוותה את הבסיס למפגשי תלמידות הדדיים. במפגשים התקיימו פעילויות להיכרות אישית ולהיכרות תרבותית עם החברה

והסביבה הבדווית ברהט ועם החברה והסביבה בראשון לציון. החששות והסטריאוטיפים איתם הגיעו למפגשים התפוגגו ונוצרו קשרים אישיים וחבריים בין התלמידות. התערוכה ממוקמת בספריית קריית החינוך בראשון לציון ובמקביל היא מוצבת גם בתיכון אל-נג'אח.

4. אחד העם, פתח תקוה עם עמל רב-תחומי, כסייפה: "חקר הגזענות" – כותבים עבודות חקר בעקבות מפגשי תלמידים יהודים וערבים.

במיזם השתתפו תלמידים מחוננים מכיתות י"א משני בתי הספר, שנפגשו תחילה בכסייפה ולאחר מכן בפתח תקווה. המפגשים היוו הזדמנות לשני הצדדים להיכרות מעמיקה ובמהלכם נחשפו להיבטים חדשים ובלתי ידועים עבורם: "למדנו המון על אורח החיים שלכם ואנחנו מבינים טוב יותר ומכירים טוב יותר דברים שלא ידענו ושלא הכרנו", הובע רצון להמשיך ולהעמיק את ההיכרות ההדדית; המורים והתלמידים בחרו לעבד את תהליך ההיכרות לכתיבה עיונית במסגרת עבודת חקר על הדרכים להתמודדות ולמאבק בתופעת הגזענות.

5. אחד העם פתח תקווה ותיכון מקיף כפר קאסם: מפגשי תלמידים בקולנוע בנושא הגזענות. המיזם עובד ותוכנן במספר מפגשים של צוות המורים משני בתי הספר בהם הוחלט שמפגש התלמידים יתבסס על שני מרכיבים – האחד הערכים הדמוקרטיים שמייצגים יום זכויות האדם ויום זכויות האשה – אותם ילמדו בבתי הספר כהכנה לקראת המפגש; והשני מפגש תלמידים הכולל פעילויות היכרות וצפיה בסרט העוסק בנושא הגזענות ובעקבותיו דיון. מפגש התלמידים המוצלח והמשמעותי שהתקיים היה ללא ספק הודות לקשרים האישיים והחמים שנוצרו בין המורים והתכנון המשותף.

6. ביאליק רוגוזין, תל אביב עם אל-פארוק, כסייפה: "להכיר את הלא מוכר" – מפגשי תלמידים להיכרות אישית ותרבותית

מטרת המיזם היתה ליצור מסגרת המאפשרת מפגשי תלמידים להיכרות אישית והיכרות עם סביבת החיים החברתית והתרבותית שלהם. במפגשים השתתפו תלמידים משכבת י"א משני בתי הספר. מפגש ראשון התקיים בכסייפה וכלל פעילויות היכרות אישית ועם תחנת הרדיו הבית ספרית. בתחנה נערך ראיון עם התלמידים שהגיעו בנושאים הקשורים לתופעת הגזענות ושוודר באותו יום ברדיו האזורי. בנוסף התקיים סיור מרתק בכפר לא מוכר בהדרכת אחד המורים וסיימו בארוחה משותפת. מפגש שני התקיים בבית הספר בתל אביב וכלל פעילויות המתייחסות לתופעת הגזענות דרך שירים שתורגמו לעברית, אנגלית וערבית; פעילות חווייתית וארוחה משותפת לסיום.

7. מקיף רבין תל מונד, תיכון עתיד וחט"ב איבן ח'לדון – קלאנסואה: יוצרים מרחבי דיאלוג של תלמידים יהודים וערבים לקידום הסובלנות.

השתתפו תלמידים משכבות ט' ו-י"א משני בתי הספר והפעילויות התקיימו במרחבים שונים: במרחב הבית ספרי למדו על הזכות לשוויון, אפליה, סטראוטיפים, דעות קדומות ותופעת הגזענות; במפגשי תלמידים בקלאנסואה ובתל מונד התקיימו פעילויות להיכרות אישית ותרבותית ומשחקי ספורט שונים. ביחד צפו בסרט מהסידרה "סוויץ'" קיימו דיונים על תופעת הגזענות שעולות מהסדרה; במרחב הוירטואלי – יצרו קבוצה בפייסבוק להעמקת ההיכרות ולדיונים בתופעות של גזענות ואפליה שהם נתקלים.

8. תיכון בויאר ירושלים: היכרות עם החברה הערבית והדילמות העומדות בפניה. באמצעות מפגש עם הסופר והעיתונאי סייד קשוע התלמידים למדו להכיר דילמות ובעיות העומדות בדרכו של כל אזרח ערבי ישראלי, השונות מאד מהבעיות אותן הם חווים. במפגש השתתפו תלמידי

שכבת י"א. לפני המפגש נעשתה פעילות הכנה בכתות שכללה סדנאות של המדרשה. בעקבות ההרצאה התקיימו סדנאות נוספות בכתות ונמשך הבירור לגבי העמדות השונות, וביחס לעמדות גזעניות כלפי הערבים במדינה. המורים דיווחו כי השפעת ההרצאה על התלמידים הייתה גדולה מאוד ועוררה דיונים נרחבים ומשמעותיים בין המחנכים והתלמידים.

9. מפתן ארז הרצליה עם מקיף עמל לקייה: "דיאלוג בין צוות ותלמידים – מבוגרים ובוגרים".
מפגשי תלמידים ומורים התקיימו במסגרת ביקורים הדדים ומטרתם היכרות אישית, תרבותית וחברתית בשני הישובים. התהליך היה הדרגתי ומאוד מבוקר שבתחילה עברה קבוצת חניכים כמו גם צוות המפתן סדנאות בנושא גזענות, מיעוטים, הסללות והדרות. במקביל בבית הספר תיכון עמל בלקייה עברה קבוצת תלמידים תהליך דומה. שיא התהליך היה במפגש בין שתי המערכות: תחילה מפתן ארז אירח את נציגי מקיף עמל לקייה, ולאחר מכן אירח מקיף עמל את נציגי המפתן. "למדנו להכיר את השווה והשונה ביננו ובתוך כך, ליצור מרחב נעים לדיאלוג הדדי. ראינו לנכון להתחיל בניסיון להרחיב את יכולות השיח במפגש החושף את התהליך בפני המבוגרים תחילה".

10. תיכון דור הרצליה ותיכון אקרא לקייה: "מפגשי שגרירים"
מפגשים בין נציגי תלמידים ומורים להיכרות אישית ותרבותית במטרה לבנות במשותף תכנית מפגשים לתלמידים משני בתי הספר וחשיבה על נושאים משותפים במפגשים. בשני המפגשים בהם השתתפו מורים ותלמידים, בלקייה ובהרצליה, הוכנה מסגרת פעילות למפגשי תלמידים בקבוצות יותר גדולות לקראת הרחבת הפרויקט לשנה הבאה.

11. גמנסיה כרמל, חיפה: גינה קהילתית בית ספרית
בבית ספר זה לומדים ביחד תלמידים יהודים, ערבים ודרוזים, ויעדיו הם השגת בגרות מלאה לכולם. המיזם שנבחר, הקמת גינה קהילתית בית ספרית, מהווה פלטפורמה ליצירת שיח שוויוני בין התלמידים. הוא מאפשר לשלב הטמעה של נושא איכות סביבה עם ערכים חברתיים וקהילתיים. התלמידים והמורים שותפים בכל תהליך התכנון, הביצוע והתחזוקה של הגינה הקהילתית ובאמצעותה ילמדו להפעיל בשותפות פרויקט חברתי קהילתי.

במאי 2013 התקיים כנס בתי הספר שהשתתפו בתכנית ובו הציגו המורים את המיזמים השונים והמרשימים במצגות ובסרטים שנעשו. לכנס הגיעו מפקחות משרד החינוך אשר הביעו את התרשמותן העמוקה מהתכנית והשפעתה החינוכית החיובית. הפרויקטים תועדו והועלו לדף הפייסבוק של המדרשה נגד גזענות: <http://www.facebook.com/adaminstitute>

התכנית זכתה לתמיכה ושיתוף פעולה של משרד החינוך והמזכירות הפדגוגית – הפיקוח על הוראת האזרחות והמטה לחינוך אזרחי, ומוכרת לגמול השתלמות בהיקף 60 שעות לימוד עם ציון. המימון הוא של האיחוד האירופי.

בקיץ 2013 הצטרפו לתכנית 28 בתי ספר חדשים והיא תיושם במתכונת דומה במהלך שנת הלימודים תשע"ד.

מכרז משרד החינוך "חינוך לאזרחות ולדמוקרטיה" (25/6.2010):

הפעילות במסגרת המכרז מתקיימת זו השנה השלישית ברציפות בבתי ספר יסודיים בשתי תכניות:
מועדים לאזרח –

התכנית מתמקדת בלימוד מושגים וערכים דמוקרטיים בהקשר של מועדים שונים בלוח השנה העברי, הלאומי והאזרחי. השנה הנושא היה "זכויות הילד" בהקשר ליום זכויות הילד ויום הסובלנות.

בתכנית השתתפו תלמידים מ-20 כיתות ד'-ה'-ו' משישה בתי ספר יסודיים, יהודים וערבים: הובמרמן והדר, פתח תקווה; אלאחווה, יפו; אלנאג'אח ערערה בנגב; חמאד אבו רביעה, כסייפה; דו לשוני, באר שבע;

מפגשי תלמידים יהודים וערבים בתערוכה

"שונה=שווה" – חינוך לסובלנות, לדמוקרטיה ולשלום

התערוכה "שונה=שווה" והפעילות המלווה אותה מתקיימות מאז שנת 2007, וחוו אותן למעלה מ-8,000 תלמידים עד עתה (במסגרת המכרז, מפגשי התלמידים בתערוכה מתקיימים זו השנה השלישית). התערוכה עוסקת בהקניית מושגי יסוד של ערכים הומניסטיים ודמוקרטיים ומעודדת קיום מפגש תלמידים יהודים וערבים.

לאחר פעילות התערוכה בערים לוד, תל אביב-יפו, והרצליה, השנה התערוכה הוקמה במרכז ג'ו אלון, זכינו לשיתוף פעולה של צוות המוזיאון ושניים ממדריכיו אף הצטרפו לצוות המנחים של המדרשה בתכנית.

השתתפו בתכנית תלמידים מ-12 בתי ספר יסודיים יהודים ובדווים, **28 כיתות ה-ו'**: בתי ספר יהודים: ניצני הנגב; שער הנגב; שפרינצק, בגין, אפרים בן דוד - קרית גת. בתי ספר ערבים: אל רחמא ואל זהארא - רהט, אלאמאל ותל אלמלאח - כסייפה, דריג'את. הפעילות כללה סדנאות הכנה בכיתות בבית הספר, סדנאות מפגש וסיור משותף בתערוכה וסדנת סיכום בקבוצות מעורבות.

קבוצה של מורים הלומדים בתכנית שח"ף במכללת קיי בבאר שבע הגיעו לביקור והתנסו בתערוכה. במהלך הביקור התלוו למפגש תלמידי ניצני הנגב ואל רחמא ובסופו הביעו את התרשמותם העמוקה הן מהתכנים והן מהתהליך: "אין לנו ספק לגבי חשיבותם של מיזמים מסוג זה ואחרים כמניעים תהליך של הידברות וקבלת האחר כתנאי לקיום של שלטון דמוקרטי במדינת ישראל. מצידנו נבחן אפשרות לחשוף את התערוכה בפני הסטודנטים של תכנית שח"ף כך שיוכלו להפוך שגרירים של הנושא בבית הספר".

מדרשת אדם מודה למוזיאון ג'ו אלון על אירוח התערוכה והפעילות בה ואנו מתכוננים להמשך פעילות בשנת תשע"ד.

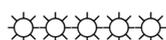
גני ילדים - "צעדים ראשונים בדמוקרטיה"

מאז שנת 2003 התכנית מיושמת ברציפות בגני הילדים בקרית גת ובתשע רשויות ומועצות בדואיות בנגב, במימון קרן ון ליר. שנת 2013 היא השנה האחרונה בה הקרן מממנת את התכנית. לכן, חלק מהתכנית והליווי שהתקיימו השנה התמקד בבחינת הצרכים של הצוותים החינוכיים בכל גן כדי שיוכלו להמשיך את התכנית גם בעתיד ובתהליכי פרידה. בכל מקרה, מדרשת אדם התחייבה להמשיך לתת סיוע וייעוץ במידת האפשר לגנים גם בעתיד.

קרית גת: בשליש הראשון של תשע"ג התקיימה פעילות עם כל 27 גני החובה בקרית גת (דתיים וחילוניים, כולל שני גנים של החינוך המיוחד) בשיתוף פעולה מלא עם מחלקת הגנים בעירייה והמפקחות. עיקר הפעילות התמקד בהכנת תכנית פעילות שנתית בכל גן עם הצוות החינוכי והאמצעים הנדרשים להעברתם.

באפריל 2013 התקיים ערב הוקרה מרגש ביוזמת הגננות, בהשתתפות ראש העיר, מנהלת מחלקת החינוך, מפקחות משרד החינוך ואנשי מדרשת אדם. הושם דגש על תרומתה של פעילות המדרשה לשיפור האקלים המיטבי בגן וקיום דיאלוגים בתחומים שונים בין כל באי הגן (ילדים, הורים, צוות ועוד). לסיום קיבל כל גן מהמדרשה, תעודת השתתפות בתכנית.

גנים בישובים הבדואים: הפעילות התקיימה לאורך כל השנה והשתתפו בה 31 גני ילדים מהישובים כסייפה, רהט, חורה, אל-עאסם, אבו וואדי, תל אלמלאח, תל כסיף, דריגיא, וכפר וואדי נעים (אל-עזאזמה) בשיתוף פעולה מלא של המפקחות והמועצות המקומיות. בתחילת השנה כל גן קיבל מהמדרשה מארז פעילות שכלל ערכות המחשה, ספרים וחומרי יצירה ליישום התכנית בגן. הפעילות כללה: ליווי והדרכה של הגננות והסייעות בכל גן והתאמת התכנית לצרכים השונים, ובנוסף השתלמות גננות בת 3 ימים שהתמקדה בנושא "הקשר שבין זכויות, חובות והאחריות למימושן בגן הילדים". לקראת סוף שנת הלימודים תשע"ג התקיימו מפגשי סיכום והכנת תכנית פעילות שנתית לכל אחד מהגנים בנפרד. טקס סיום חגיגי לפרוייקט יתקיים ב-30 לאוקטובר 2013, ואליו הוזמנו כל הגננות והסייעות, מפקחות משרד החינוך ונציגי המועצות השונות.

חינוך לדמוקרטיה בירושלים

הפעילות בירושלים מתקיימת בתמיכת הקרן לירושלים.

בתי ספר מערב ירושלים

במסגרת התכנית "בשביל הדיאלוג – התמודדות עם תופעת הגזענות" התקיימה פעילות בשני בתי ספר תיכוניים בירושלים – מקיף זיו ותיכון בויאר, שתוארה בתחילה.

מצאנו כי בבתי הספר היסודיים המונחים לעסוק בתכנים שמשרד החינוך קובע עבורם, שמחים להעבירם בדרכים מגוונות התואמות את הלך הרוח של בית הספר. לשם כך נבנתה תוכנית שעיסוקה מנהיגות אבל הנושא הורחב כך שהוכנסו לתוכנית מיגוון גדול של מנהיגים מתחומים שונים ובעיקר משני המגדרים. התוכנית לא יצאה לאור כחוברת הדרכה אלא כמקבץ פעילויות מותאמת לבתי הספר.

ממ"ד יסודי תורני, פסגת זאב – המדרשה מקיימת פעילות בביה"ס זו השנה השמינית. בשנה זו והקודמת הפעילות התמקדה בליווי צוות הניהול ובבניית מסגרת לימודים שתמשיך להטמיע ולשלב את תכנית הדמוקרטיה בכיתות. בפגישות שהתקיימו היתה התייחסות ליישום תכנית הלימודים

המותאמת לכל שכבת גיל, שכל מחנכת קיבלה בשנה קודמת. בנוסף התקיימה השתלמות קצרה למחנכות ולמורות בנושא פתרון קונפליקטים. (בביה"ס 26 כיתות, הכוללות גם שתי כיתות גן).

יסודי ללימודי סביבה וחברה (גילה א') – שנה שניה של פעילות המדרשה בבית הספר. התוכן המרכזי היה לימוד עקרונות הדמוקרטיה, בשילוב עם יעדי משרד החינוך שנקבעו בתחילת השנה: מנהיגותם של בגין ובן גוריון, ומנהיגות חברתית ודמוקרטית. התקיימו מפגשים עם צוות הניהול לאורך כל השנה והשתלמות להכשרת המורות לקראת היישום בכיתות. כמו כן התקיימו מפגשי ליווי והדרכה פרטניים שנתנה מענה לצרכים ספציפיים של כל כתה על פי התהליך החברתי/קבוצתי. השנה ביה"ס "צבע" את עצמו בכותרת "בית הספר ללימודי סביבה וחברה" ולכן יש צורך לעשות חיבור בין סביבה וחברה, כך שהמושגים יהיו רלוונטיים גם לתלמידים.

יסודי רמות אלון – פרויקט חדש. ביה"ס קטן יחסית הממוקדם בלב שכונה הנמצאת בתהליכי התחרדות מתקדמים, תלמידיו מגיעים מהשכונה ומשכונות נוספות מהעיר. הוא מסונף לרשת מופ"ת המתמחה בלימודי מדעים. המנהלת מחוברת לתכנים ולתהליכים הדמוקרטיים בביה"ס ובחברה בכלל והיא מובילה את הלמידה של התכנית. לאורך כל השנה התקיימו פגישות למידה והדרכה למורות במסגרת השתלמות צוותית ופרטנית. כל מחנכת קיבלה תוכנית עבודה שנתית, שכללה פעילויות מגוונות המותאמות לגילאים השונים. המורים והמנהלת העבירו מספר פעילויות מתוך התכנית בכל הכתות, התמקדו בלימוד מושגי יסוד בדמוקרטיה וחיברו אותם לנושא מנהיגים ומנהיגות חברתית. בשנה הבאה כל הצוות יעבור השתלמות בנושא ותגובש תכנית בית ספרית.

יסודי לוריא לאומניות – זו השנה הרביעית לפעילות המדרשה בבית הספר. למרות שבסוף השנה שעברה התקבלה החלטה שבית הספר יעבוד באופן עצמאי על התכנים הדמוקרטיים, ביה"ס פנה למדרשה בבקשה לסייע לו גם השנה, בתחום של פתרון קונפליקטים. גובשה תוכנית חינוכית וכן תוכנית עבודה שבה יוכשרו המחנכות להנחיית התלמידים. התקיימה השתלמות קצרה בנושא פתרון קונפליקטים, ובה ניתנו כלים וידע להעברת הנושא לתלמידים. התקיים יום מרוכז לכלל תלמידי ביה"ס ובו עברו התלמידים סדנאות בנושא פתרון קונפליקטים, שולבו סרטון והתקיימו דיונים משמעותיים שבהם ביררו התלמידים את הדרך הנכונה מבחינתם לפתרון סכסוכים.

מפגשי תלמידים יהודים וערבים בירושלים:

זו השנה השלישית שהמדרשה מקיימת פעילות הכנה למורי בתי ספר המשתתפים בתוכנית של מוזיאון ארצות המקרא המפגישה תלמידים יהודים וערבים במוזיאון.

יסודי פולה בן גוריון – הכשרה של המורות להכנת תלמידים מכיתות ד' לקראת מפגש עם תלמידי אום טובא. תרומתן של סדנאות ההכנה היא גדולה, משום שהיא מבססת ערכים כמו שוויון וקבלת השונה, שבדרך כלל מדוברים כחלק מהשיח היהודי. מפגשי הכנה מתקיימים בביה"ס, בו הילדים מתמודדים עם הנושאים של קבלת השונה ומפגש בין שונים מהתוכנית אלף-בית בדמוקרטיה וחיבורם למציאות. הפעילויות מועברות ע"י מחנכת הכתה.

חט"ב "קשת" – הכשרת המורים להכנת תלמידי כתות ט' למפגש עם תלמידי ט' מ"בית צפאפה". התלמידים בשני בתי הספר היו נרגשים ודרוכים לקראת המפגש, יחד עם הבעת סקפטיות לגבי תוצאותיו. תלמידי בית צפאפה הגיעו 'מוכנים' יותר בשל ההיכרות הרבה יותר שצברו בחייהם במפגשים יומיומיים עם עמיתים יהודים (קבוצות כדורגל, חברים של ההורים, קניון, ...). זו הפעם הראשונה בה השתתפו וחוו מסגרת למידה שהתקיימה מתוך יחסי שוויון בין הנפגשים: שפה, תרבות, יכולת ביטוי, מספר המשתתפים מכל צד. הצוות החינוכי בשני בתי הספר היה מחויב לתוכנית והדבר היה ניכר במעורבותו לפני המפגשים ובמהלכם. מתוך דברי הסיכום של התלמידים

ניתן ללמוד על כך שבעבורם המפגש היה משמעותי והם מקווים להמשכיות גם בשנה הבאה. בנוסף, חלקם החליפו מספרי טלפון וכתובות פייסבוק בידיעה שיהיה עליהם להתגבר על מכשול השפה, אבל לטענתם הם מסוגלים לכך.

בתי ספר ערביים במזרח ירושלים

התכנית "לכל תלמיד תפקיד" מיושמת זו השנה השלישית בבתי הספר היסודיים בירושלים, בשיתוף עם הקרן לירושלים ומנח"י. ייחודה של התכנית הוא בשותפות חינוכית חברתית שמשלבת את כל קהילת בית הספר בעשייה שנותנת תפקיד לכל תלמיד, דרך פרויקטים שהתלמידים עושים בליווי והדרכה של המורים ורכזי המדרשה. התכנית נחלקת ל-30 שעות להכשרה של מורים ומחנכים ו-30 שעות לליווי בית הספר.

יסודי אלטור לבנים – שנה שנייה בתכנית. השנה הפעילות התמקדה בהעמקת הידע ומיומנויות ההנחיה בדמוקרטיה לצוות המורים ושילוב ביה"ס בפרויקט העירוני "לכל תלמיד – תפקיד". התקיימה השתלמות בת 60 שעות לצוות החינוכי בנושאים כמו: מהי שותפות חינוכית? שוויון, שייכות, ואחריות, ועוד. במקביל התקיים ליווי למורים ליישום התכנים בכיתות ונעשו התאמות נדרשות לצורך הפנמת הערכים הנלמדים. תהליך בחירת הפרויקטים ליישום עם התלמידים נדחה לשנת תשע"ד.

יסודי שועפט בנות "ב" – שנה שנייה בתכנית. השנה הפעילות התמקדה בהעמקת הידע ומיומנויות ההנחיה למחנכות המעבירות את התכנים הדמוקרטיים והפעילויות בכיתותיהן ובמקביל ליווי הרכזים והמורים בתהליך ביצוע הפרויקטים. התקיימו פרויקטים וימי פעילות בנושאים הבאים: פרחי נוי והקמת גינה בית ספרית בביצוע כל התלמידים; פעילות סדנאית בנושא זכויות וחובות התלמיד - במטרה להפנים את הערכים האלה בתוך הכיתה; פעילות בנושא ניקיון ואוכל בריא בחיי היומיום; פולקלור - התלמידות בחרו להתמקד בתעשיית ובשימוש בעונת הזית וכן ביצירה אומנותית בעץ זה. ההצלחות היו בולטות וההתגייסות של הצוות הייתה עמוקה.

יסודי אלטורי לבנות – שנה שלישית בתכנית. הפעילות השנה כללה שילוב של שתי התכניות: "חינוך לדמוקרטיה בגיל הצעיר" והתכנית "תפקיד לכל תלמיד". בשתייהן התקיים ליווי קבוצתי ובמקביל גם פרטני במהלך היישום. לפי החלטת בית הספר, נושא הבחירות למועצת התלמידות הועמד כמוקד לפעילות הבית ספרית. בשלב הראשון הועברה השתלמות בנושא לצוות החינוכי. בשלב השני המורות לימדו בכיתות את נושא הבחירות וקיימו דיונים עם התלמידות על משמעות הפרויקט שמתקיים בפעם הראשונה בבית הספר. בשלב השלישי התקיימה תעמולת בחירות ובמהלכה נבחרו נציגות של הכיתות שאמורות להשתתף בבחירות הכלליות בתוך בית הספר. בשלב הרביעי התקיימו הבחירות – בהן השתתפו תלמידות כל בית הספר. מעבר לתהליך הלמידה המשמעותי שהתלמידות והמורות חוו, יום הבחירות לכשעצמו היה יום מאד שמח. הסוגיה של החינוך המיוחד ומיקומו בכל התהליך לקח חלק משמעותי בדיונים ובסופו הוחלט שהם חלק בלתי נפרד מתהליך הבחירות.

יסודי אלטור לבנות, הר הזיתים – שנה שלישית שהמדרשה מקיימת פעילות בבית הספר, בשיתוף ובעידוד המנהלת והצוות החינוכי. נמשך ליווי הצוות החינוכי ביישום הפרויקטים השונים והתקיים ליווי אישי למנהלת ולרכזות שלקחו על עצמן להוביל את הצוות ואת יישום הפרויקטים תוך שמירה על הערכים שמלווים את התכנית כמו שותפות שווה, שייכות, אחריות ושוויון. בשנה שעברה הצוות הוביל ביחד עם התלמידות יום פתוח שהתמקד בנושא האוכל. השנה היום הפתוח הורחב להצגת כל הפרויקטים שהתקיימו. בנוסף, המדרשה ביחד עם הצוות החינוכי החלו בבדיקה של החזון הבית ספרי במטרה לשפרו ולהכניס ערכים חדשים והדגשים אחרים. המשך העבודה בנושא תבוצע בשנה

הבאה. לצערנו, קבוצת תלמידות שהיו בטיול שנתי הותקפו על ידי קבוצת גזעניים וחלק מהן אושפז בבית החולים. בקרב ההורים הייתה תסיסה, לכן היה עיכוב משמעותי בביצוע ובליוי הפרויקטים. נציגי המדרשה נתנו ליווי חשוב ומשמעותי מבחינה חינוכית וערכית למנהלת ולמחנכות בטיפול במשבר שעבר בית הספר.

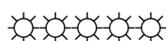
חט"ב לבנות, ראס אל-עמוד – זו השנה השנייה שמדרשת אדם מכשירה את צוות המורות בתכנית "לכל תלמיד תפקיד". זהו צוות חדש שחלק מהפעילות מוקדשת לגיבוש הצוות סביב מטרות בית ספריות משותפות. השנה התמקדנו בליוי הצוות בביצוע הפרויקטים. ההשתלמות עסקה בנושאים כמו: מהי שותפות? מהי שותפות שווה? מהי אחריות? זכויות וחובות. הבחירה של הפרויקטים הייתה מגוונת והיתה השתתפות פעילה ונלהבת של התלמידות ביישום הפרויקטים: שימוש באומנות והפולקלור השעה הפרטנית; יצור לוח שנה כיתתי בשפה האנגלית לתלמידות; צמחי הבר בסביבת בית הספר והכפר; ושילוב בעלי הצרכים המיוחדים בחברה.

תיכון עוביידה אבן אלג'ארה – שנה ראשונה שהמדרשה עובדת בבי"ס זה. התקיימו השתלמויות לצוות המורים בנושא ערכים דמוקרטיים והקשר עם עבודת הצוות וגיבושו על בסיס של שייכות ושותפות חינוכית ואחריות אישית וקולקטיבית, ותפקידו של המחנך כמנהל כיתה. ניכר היה שהמחנכים הפנימו את ההפעלות שהועברו והתאימו אותן לצורכי עבודתם עם התלמידים, במיוחד בנושא שוויון בין התלמידים, חופש ביטוי בכיתה ודיאלוג בין תלמידים שווינויים.

תיכון לבנות עבדאללה אבן אלחוסין – שנה ראשונה שהמדרשה מקיימת פעילות בביה"ס. הפעילות כללה השתלמות מורים בית ספרית בנושא החינוך לדמוקרטיה ומיומנויות הנחיית הנושא בכיתות ושילוב ביה"ס בפרויקט העירוני "לכל תלמיד – תפקיד". התקיים ליווי למחנכות בבחירת ובצוע הפרויקטים השונים. ההתגייסות של המנהלת והצוות החינוכי הובילה להפנמת התכנים של הפרויקט, כמו שותפות חינוכית שווה בין כל התלמידות, שייכות לבית הספר לעמיתים, ואחריות. בסוף השנה התקיים יום פתוח בו הוצגו הפרויקטים השונים, ובלטה לעין השתתפות התלמידות בהצגה ובעשייה. הפרויקטים שנעשו היו: מיחזור, תזונה בריאה, מדעים, פולקלור שכולל ריקוד עממי "דבקה", אוכל, ותלבושות.

בית הספר הדו-לשוני – שנה ראשונה שהמדרשה עובדת בביה"ס. הפעילות התמקדה בליוי מגמת האזרחות העל אזורית של כיתות י" וי"א (חמש יחידות) לעבודות ובחינת הבגרות. כמו כן התבצעו ליווי המורה והעברת סדנאות לכיתה בתחום היכרות, מפגש ערבי יהודי ומפגש בין הזכויות הנלמדות לבין התהליך בקבוצה. נזכיר כי יש צורך לקיים סדנאות נוספות כדי להשלים את נושא המפגש והקונפליקט. פריצת דרך הייתה בנושא הקשר בין החומר הנלמד (שיעורים), הרצאות וסיורים) לבין המציאות ורקע התלמידים, דבר שהתבטא בעבודות חקר שלהם בנושאים שונים.

גננות אל ברעאם, מזרח ירושלים – שנה ראשונה בפעילות עם רשת הגנים במזרח ירושלים, השייכת למשרד החינוך ולעיריית ירושלים. התקיימה השתלמות בת 30 שעות לגננות ולסייעות, מ-17 גני ילדים, במהלכה נלמדו הפרקים הראשונים של התכנית "צעדים ראשונים בדמוקרטיה" ומתודות ליישומם. הגננות מאוד התלהבו מהמתודה של עבודה סדנאית שמשלבת עבודה יצירתית ושימוש בספרות של ילדים, כמו גם מהתכנים של הערכים הדמוקרטיים שמותאמים לגילאים האלה. בסוף ההשתלמות כל כל משתלמת קבלה את הספר "אלף בית בדמוקרטיה", ערכות להמחשת התכנים לילדים וחמרי יצירה. בשנה הבאה תיושם התכנית בגנים בליוי צוות המדרשה.

פרויקט עירוני רב-שנתי - "הרצליה חווה דמוקרטיה"

התכנית העירונית "הרצליה חווה דמוקרטיה" מתקיימת במערכת החינוך העירונית בה החל משנת 1999. את התכנית מובילה ומיישמת מדרשת אדם ביוזמה, בשיתוף ובמימון עיריית הרצליה. התכניות והפרויקטים מגוונים ומותאמים לצרכים המשתנים בבתי הספר היסודיים והעל יסודיים, הן מבחינת המתודות הפדגוגיות והן מבחינת הרלוונטיות לאור המציאות החברתית בישראל.

בתי ספר יסודיים

- א. השתלמויות והדרכה לצוותים חינוכיים התקיימו ב-14 בתי ספר יסודיים, ניתן ליווי ליישום התכניות עם התלמידים וקודמו תכנים בנושאים הבאים: **שילוב שפת הדמוקרטיה בתהליכי ההוראה** של מקצועות ליבה ובנייה של יחידות לימוד המותאמות לכל אחת משכבות הגיל בבית הספר היסודי על פי תוכניות הלימודים השנתיות החדשות.
- ב. המשך הטמעת תכנית המדרשה "ניהול דיאלוג פדגוגי, חברתי ורגשי בשפה אזרחית". תכנית הדיאלוג הפדגוגי מקדמת באמצעות הכשרת המורות, תהליך שמוביל לכינון מרחבי דיאלוג שוויוניים ויוצרי שינוי בין הקבוצות השונות בבית הספר.
- ג. צוות המדרשה לקח חלק בוועדות עירוניות שעסקו בהטמעת הדיאלוג ובהובלת תהליכים חינוכיים וערכיים בחינוך היסודי – פדגוגיה חדשנית, מהוראה לדיאלוג בשיח מורה תלמיד.
- ד. במסגרת האירועים לציון יום רבין, המדרשה שיתפה פעולה עם המסלול היצירתי בסמינר הקיבוצים וקיימה פעילות בסוגיות הנוגעות ליום רבין בבי"ס יסודי בהרצליה. הנושאים שעלו: חופש הביטוי וגבולותיו, הסתה וחופש ביטוי, הזכות לבחור ולהיבחר, ומחאה לגיטימית. השיח הונחה על ידי סטודנטים מהסמינר שקיבלו הדרכה וליווי מצוות משותף מהמדרשה ומסמינר הקיבוצים.

בתי ספר תיכוניים

השנה, בנוסף להמשך היישום והלמידה של נושא הדיאלוג בתיכון מפתן ארז ותיכון היובל, נלמדה ויושמה גם התכנית "בשביל הדיאלוג – התמודדות עם תופעת הגזענות" אליה הצטרף גם תיכון דור (התכנית והפעילות תוארו קודם לכן).

תיכון היובל: עיקר הפעילות מוקדשת להנחיית המורים המנחים את תלמידיהם בדיאלוג שבועי בקבוצה קטנה בשיח פתוח בנושאים שונים. בכל שנה נבנית תכנית המחברת בין השפות החינוכיות שמדוברות במערכת החינוך (השפה הייעוצית, הפסיכולוגית והאזרחית). הדיאלוג מתייחס למכלול האירועים המתרחשים במערכת החינוך, מהאירועים האישיים לאירועים לאומיים וגלובליים. כך, לדוגמה, שיח על טיול כתתי יעסוק בבעיות אישיות של תלמידים בטיול, דיון אידיאולוגי על מסלולו ודיון על משמעויותיו החינוכיות. השנה החלה גם ההכנה ליצירת תכנית למורים המקצועיים ולבניית דיאלוג פדגוגי ביניהם לבין תלמידיהם.

תיכון מפתן ארז: המדרשה המשיכה ללוות את הצוות החינוכי בעבודתו השוטפת ובשינוי התפיסות החינוכיות. במסגרת זו חוינו יחד עם צוות בית הספר את פריצת הדרך החינוכית שבאה לביטוי בשיתוף תלמידיו בפרויקטים חינוכיים עם בתי ספר אחרים בעיר. מפתן ארז הוא בית ספר לילדים בסיכון ורק חלק קטן מתלמידיו נגשים לבחינות הבגרות. השנה למדו מספר תלמידים ביחד עם תלמידי תיכון להנדסאים, הנחשב בית ספר ברמה לימודית גבוהה ביותר, כמו כן נערך בית הספר ללימוד משותף של תלמידיו ותלמידי היובל בשיעורי הקולנוע. אנו סבורים שהשיח החינוכי על הסללות ועל העצמת תלמידים תרם לפריצות דרך אלו.

אומ"ה – סימולציה בנושא "ועדת הפיוס 1949" – תיכוניים וחיטבות ביניים

זו השנה הרביעית להפעלת התכנית העוסקת בחקירת ובשחזור החלטות היסטוריות שהתקבלו באו"ם הקשורות לקיומה של מדינת ישראל. הנושא שנבחר השנה הוא "ועדת הפיוס" - ועדה מיוחדת שהוקמה על ידי האו"ם ופעלה במהלך שנת 1949. על הוועדה הוטל התפקיד לקדם, בנוסף להסכמי שביתת הנשק, הסכם שלום כולל בין מדינת ישראל למדינות ערב. הוועדה חשפה שני נושאי מחלוקת מהותיים שלא הגיעו לפתרון עד היום: שאלת הפליטים ושאלת הגבולות, ובכללה שאלת מעמדה של ירושלים.

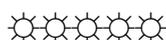
לתכנית השפעות חינוכיות משמעותיות: שינוי שיטת ההוראה בהיסטוריה המאפשרת לתלמידים מקבוצות מוחלשות להוכיח את יכולותיהם; גילוי כישרונות אלו מניע את המורים לשיתופי פעולה חינוכיים חדשים בעיר בין בתי ספר שונים; פיתוח החשיבה הביקורתית של התלמידים המעידים לעיתים על שינוי גישתם החברתית-פוליטית בעקבות כך.

בתכנית השתתפו כ-200 תלמידים ומורים משישה בתי ספר תיכוניים וחמש חיטבות ביניים. תלמידי התיכוניים בסיוע מוריהם חקרו את הנושא במשך מספר חודשים, למדו על מוסדות האו"ם, על המדינה אותה בחרו לייצג, מצבה באותה תקופה והחלטותיה ביחס לסוגיות המהותיות שלעיל. קבוצת תלמידים משכבת י"א-י"ב נבחרה לתפקיד יושבי הראש והם קיבלו הדרכה והנחייה נפרדת. הסימולציה התקיימה בכנס תלמידים בן יומיים המדמה את הדיונים שהתקיימו באו"ם בהנחיית התלמידים יושבי הראש בשבע קבוצות עבודה. תלמידי התיכוניים השתתפו כנציגי המדינות ותלמידי החיטבות השתתפו כמשקיפים בדיוני הקבוצות. לדיונים הוזמנו מרצים שנתנו רקע היסטורי ומידע על אותה תקופה: שאול אריאלי (חוקר את הסכסוך הישראלי-פלסטיני ומלווה את התהליך המדיני על כל סוגיותיו) ומירי איזין (עוסקת בנושאי מודיעין והסברה). כמו כן לדיונים הוזמנו עדים שהציגו את סוגיית הפליטים מנקודת מבט אישית: עאדל עאמר וכאמל אבו רביעה, רכזי מדרשת אדם. הסימולציה סוכמה באירוע חגיגי אליו הגיעו ראש העיר, סגניתה, שגרירים ונספחי תרבות של מדינות ועיתונאים. הכנס נחתם כמידי שנה באירוע עירוני חגיגי בהשתתפות ראש העיר, סגניתו, מנהלי אגף החינוך, תלמידים, הורים ומורים ובו הוצגו הדיונים ותוצאותיהם על ידי התלמידים.

בעקבות הצלחת התכנית השנה אנו נמשיך בה בשנת הלימודים תשע"ד. נושא התכנית יהיה החלטות האו"ם בעקבות מלחמת יום הכיפורים.

פעילות עירונית אחרת

- א. "שולחנות עגולים" בנושא הקמת בית ספר יסודי חדש בעיר: בשני ימי דיונים הועלו סוגיות חינוכיות, ארגוניות וסביבתיות הנוגעות להקמת בית הספר. השתתפו נציגי אגף החינוך בעירייה, הפיקוח של משרד החינוך, הצוות החינוכי של ביה"ס שבקרבתו יוקם בית הספר החדש והורים.
- ב. "שולחנות עגולים" בסוגיית הגוף המפעיל את יום הלימודים הארוך בגני הילדים: בשיח נידונו סוגיות הנוגעות לשיקולים בבחירת הגוף המפעיל את יום הלימודים הארוך בגנים – מזון, תכנים חינוכיים, כוח ההדרכה, רצף פדגוגי עם פעילות הבוקר בגן, מעורבות הגננות. בדיונים השתתפו סגני ראש העירייה, נציגי אגף החינוך, גננות והורים.

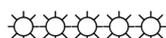
השתלמויות מורים ביפו בנושא זהות:

מפקחות מחוז מרכז של המטה לחינוך אזרחי פנו אל המדרשה בבקשה לקיים השתלמויות למורים בבתי הספר התיכוניים הערבים ביפו בנושא זהות. התכנית שהוכנה עסקה במורכבות של הזהות פרטית והזהות הקבוצתית והקשר לזכויות.

בתיכון מקיף אג'אל (חטיבה עליונה) ותיכון מירסאת יאפה (עירוני כ"ב) ביפו התקיימו בכל ביי"ס השתלמויות לצוותי המורים בהיקף של 30 שעות. חלקה הראשון של ההשתלמות התמקד בהכרת והבנת המורכבות של מרכבי הזהות השוני – אישית, לאומית, תרבותית, אזרחית, מינית ומעמדית ודתית. השלב הראשון חשף את מהותו של כל מרכיב, ובדק את הקשר בין המרכיב למשתתפים. הפעילות בחנה את החיבור בין המשתתפים לבין כל אחד מהמרכיבים של הזהות ואיפשרה להעמיק במודעות למרכיב הזה של הזהות ולהעצים את המשתתף על בסיס כבוד עצמי וכבוד האדם באופן שווה, תוך כדי שמירה על השונות הספיציפית של מרכיבי הזהות. השלב השני בחן את המשמעות הפרקטית של המפגש הזה בין המרכיבים ואיך הוא מתבטא בהתנהגות היום-יומית. השלב השלישי עסק באבחנה של כל התהליך על בסיס עקרונות הדמוקרטיה לסוגיה ובדיקת הזכויות הקשורות למרכיבי הזהות השונים. לדוגמא, הזהות התרבותית קשורה עם זכויות קבוצתיות כמו הזכות לשפה, לתרבות ולחופש פולחן. חלקה השני של ההשתלמות הוקדש לליווי המחנכים שהעבירו חלק מההפעלות לתלמידים שלהם.

הכנת משלחות נוער לגרמניה

המדרשה קיימה השתלמות הכנה לקבוצת תלמידים משני בתי הספר **עמל בן עמי משוהם ועמל תל השומר**, שנועדו להפגש עם נוער בגרמניה ללמידה משותפת על זכויות מהגרים בשתי החברות. בשני ימי ההשתלמות וההכנה התקיימו סדנאות שעסקו בנושאים של רוב ומיעוט בדמוקרטיה רב-תרבותית, מושגים וחוקי הגירה, הזכות לכבוד בחברה רב-תרבותית וציפיות וחששות לקראת המפגש. המשוב להשתלמות היה חיובי והתלמידים והמורים אמרו שהלמידה נתנה להם בסיס טוב כהכנה למפגש.

פעילויות ושיתופי פעולה עם ארגונים ומוסדות

בית יציב – באר שבע: זו השנה הרביעית שהמדרשה מוזמנת לתת סדרת הרצאות במסגרת מינהל הכשרה ופיתוח מקצועי לעובדי הוראה של משרד החינוך. ההרצאות ניתנו ליועצות ממחוז מרכז, מחוז חיפה ומחוז דרום והן עסקו בהבניית תפיסות מגדריות בחברה ובתרבות. נושא ההרצאות היה "היבטים סוציולוגיים של מגדר – מורה אישה, יועצת".

מוזיאון ארצות המקרא: מזה שמונה שנים, אגף החינוך במוזיאון ארצות המקרא ומדרשת אדם משתפים פעולה על בסיס פדגוגי. בשנתיים האחרונות ההכשרה המקצועית לצוות המדריכות ובהכנתן להדרכה דו-לאומית במפגשים נעשית בשיתוף פעולה בין המוזיאון למדרשת אדם. שיתוף הפעולה נעשה מתוך כבוד הדדי, ולתחושת כולם דרכי העבודה מביאות לתוצאות פוריות בשטח. בחלק ממפגשי ההדרכה היו נוכחים גם האמנים/מדריכים המעבירים את חלק הסדנא (סדנת אמנות) בתהליך המפגש של התלמידים במוזיאון. השינוי הגדול שנעשה השנה היה קיום מפגש

תלמידים משכבת ט'. לשם כך התקיים מספר רב יותר של הכנות לצוות המקצועי, ובעקבותיהן כל המדריכות הגיעו ערוכות לאתגר (נלוו לכך לא מעט חששות והיסוסים). התלמידים בשני בתי הספר קיבלו הכנות לקראת המפגש ע"י המדריכות והמחנכים, בהיקף של 8 סדנאות שנפרסו על פני כל תקופת המפגשים: לפני המפגש הראשון ובין כל אחד מהמפגשים, וכמובן בסיכום התהליך כולו. כמו כן התקיים מפגש קצר עם גננות ממזרח ים להיכרות עם תוכנית המדרשה לגיל הצעיר.

מש"קיות הוראה לחיילי מג"ב המשרתים בירושלים: תוכנית העשרה בת יום לקבוצת מש"קיות וקצינות בנושא הרב-תרבותיות של חיילי היחידה שהתקיימה במוזיאון ארצות המקרא. בעקבות פנייתה של קצינת החינוך, שבמסגרת תפקידה הינה אחראית על מש"קיות הוראה המשלימות לחיילים בסדיר פערים שנוצרו במהלך לימודיהם במערכת החינוך, התקיימה תוכנית העשרה בת יום לקבוצת מש"קיות וקצינות. מסגרת ההוראה הצבאית מאפשרת לחיילים להשלים 12 שנות לימוד ולעיתים אף לגשת לבחינות בגרות. קבוצת המשתלמות בחרה לעסוק ביום המרוכז בנושא הרב-תרבותיות: התקיימו סדנאות שבעקבותיהן אמרו המשתתפות: *"הבנו את העושר התרבותי המצוי בחדר; חשבנו על המשמעות של חיים בחברה מגוונת מבחינה תרבותית; עבדנו על ההכרה בעובדה שגם החיילים הלומדים מגיעים מרקע תרבותי משלהם; וחשבנו באילו דרכים ניתן לתת ביטוי למגוון התרבותי בקבוצות החיילים הלומדים, במטרה להעצים את תחושת שייכותם לקבוצה ולחברה בכלל".* החיילות גילו עניין בנושאים, היו מעורבות בדיונים וטענו שהדברים שהעלינו מעוררים מחשבה, ושבהמשך דרכן הן ישקלו כיצד הן יוכלו לעשות שינויים בתוכניות העבודה שלהן.

מרכז יצחק רבין: זו השנה שלישית שהמדרשה מוזמנת לקיים יום עיון במסגרת תכנית מרכז יצחק רבין לכוחות הביטחון. ביוני 2013 המדרשה קיימה פעילות ביום העיון בנושא "חינוך לדמוקרטיה", בו השתתפו קציני חינוך מתקדם של צה"ל.

מרכז פרס לשלום: זו השנה השלישית שמחלקת הספורט של מרכז פרסמקיימת פעילות משותפת עם מדרשת אדם. השנה התערוכה והפעילות התקיימו במוזיאון ג'ו אלון בלהב שבדרום, אליו הגיעו ליום פעילות כ-80 ילדים ישראלים ופלסטינים מאזור הדרום המשתתפים בקבוצות הספורט של מרכז פרס. הפעילות כללה סדנאות דו-לאומיות וסיוור מודרך בתערוכה על-ידי צוות המדרשה. (בשנים 2011-2012 התערוכה התקיימה במרכז פרס).

תכנית חותם: המדרשה הוזמנה לתת הרצאה וסדנאות ביום עיון של מורים המשתתפים בתכנית חותם, המכשירה מורים להוראה והובלת שינוי לצימצום פערים בבתי הספר. התכנית בשיתוף אוני' חיפה ומכללת בית ברל. הפעילות התקיימה בפברואר 2013.

בית לוחמי הגיטאות: המדרשה הוזמנה להשתתף בכנס חינוך לדמוקרטיה בעקבות השואה של בית לוחמי הגיטאות שהתקיים באוקטובר 2012. הפעילות כללה הרצאה והשתתפות בשולחנות עגולים, והתמקדה בנושא "איך מחנכים לדמוקרטיה ולזכויות אדם".

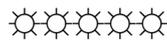
סמינר הקיבוצים – תל אביב: המדרשה בקשר עם סמינר הקיבוצים לאורך שנים ומקיימת פעילויות משותפות. השנה, ניתנו מספר הרצאות: הרצאה לוועדת ההוראה בנושא "רב-תרבותיות" והרצאות לסטודנטים הלומדים בסמינר בנושא חינוך לדמוקרטיה. בנוסף המדרשה שיתפה פעולה עם המסלול היצירתי בסמינר הקיבוצים, וקיימה פעילות שיח עם תלמידים בסוגיות הנוגעות ליום הזכרון ליצחק רבין. (פעילות זו תוארה בהרצליה).

מועצה אזורית גליל עליון: המדרשה קיימה בפסטיבל 2012 יום עיון לקבוצת אנשי חינוך מגרמניה ומישראל בקיבוץ דפנה, שאורגן על ידי המחלקה לקשרי חוץ של המועצה האזורית גליל עליון. הנושא עסק בשינויים שעוברות שתי החברות ובהתייחסות החינוכית אליהם.

פעילות עם קבוצות מבוגרים במרכזים קהילתיים:

הכשרת גמלאים לקראת פעילות בקהילתם בשכונת פסגת זאב, ירושלים: פרויקט חד-שנתי לקבוצת גמלאים שהתגבשה ונפגשה במשך מספר רב של שנים. המשימה הייתה להכין את הקבוצה לקראת פעילות בקהילה. הקבוצה למדה עקרונות ומושגים דמוקרטיים שיוכלו לסייע להם ביישום הפעילות (חירות, שוויון, זכויות, ואקטיביזם). הלמידה הייתה חווייתית, תוך שימת דגש רבה על אירועים אקטואליים במעגלי חברה וקהילה שונים (בשכונה, בעיר, במדינה). המשתתפים העלו שלל רעיונות לעשייה בקהילתם, ומתוכם נבחרה פעילות אחת. הפעילות תוכננה בהליך דמוקרטי בו כולם היו שותפים ומעורבים בהחלטות. הפעילות זכתה להדים חיוביים וישנן קבוצות נוספות המעוניינות בפעילות דומה, בשכונות אחרות בירושלים.

העצמת גמלאיות בשכונת שמואל הנביא, ירושלים: קבוצת גמלאים הנפגשים מזה מספר שנים, התעניינה גם היא בתכנים הדמוקרטיים. הקבוצה נפגשה פעמים בודדות לשם העשרה בלבד, וללא כוונת ליזום פעילות בקהילה. הם נחשפו ולמדו את המושגים הדמוקרטיים הרלוונטיים לנשים בגיל השלישי.

פעילות בינלאומית

"חידת החברה האזרחית" – תוכנית ישראלית-פלסטינית

תוכנית בהובלת המדרשה שהחלה באוקטובר 2011, בשיתוף עם הארגון הפלסטיני CDCD (המרכז לדמוקרטיה ולפיתוח קהילתי; Center for Democracy & Community Development) ובמימון משרד החוץ האמריקאי, באמצעות USAID. התוכנית מלמדת מיומנויות של ניהול פרויקטים בחברה האזרחית מבעד לשפת הדמוקרטיה ונוכח ערכי השוויון וחזון דו-הקיום. בתוכנית משתתפים צעירים וצעירות בגילאי 23-38, שלהם ניתנת הזדמנות פז להתנסות ביישום פרויקט משותף לישראלים ולפלסטינים. זו תוכנית תלת-שנתית (2012-2013) ובמסגרתה יוכשרו כ-200 משתתפים, מחציתם ישראלים ומחציתם פלסטינים, בשני מחוזים.

זו הייתה השנה השנייה של התוכנית, בה נמשכו הסמינרים למחזור הראשון של משתתפים (אחרי 2 סמינרים חד-לאומיים ו-2 סמינרים דו-לאומיים בשנה הקודמת), החל יישום הפרוייקטים שלהם, והחלו גם סמינרים למחזור השני של משתתפים.

משתתפי המחזור הראשון המשיכו לקחת חלק בהכשרה אינטנסיבית בתחום מנהיגות החברה האזרחית, דרך 4 ימי סמינרים חד-לאומיים נוספים (שחולקו בין שני הצדדים), כמו גם דרך שני סמינרים דו-לאומיים בני שלושה ימים האחד (בינואר ואפריל 2013, בכפר המכביה ובעכו). הסמינרים הדו-לאומיים כללו סדנאות, דיונים והרצאות, שתורגמו כולם סימולטנית מעברית לערבית ומערבית לעברית, במטרה ליצור תחושת שוויון בין השפות ושקיפות לאורך כל הסמינר. הסמינרים העניקו למשתתפים ידע מעשי ומיומנויות חיוניות כדי לעזור להם להגשים את הפרוייקטים שלהם, עליהם המשיכו לעבוד בקבוצות עניין קטנות יותר, חד-לאומיות ודו-לאומיות.

הנושאים שעלו בסמינרים כללו: מכשולים בעיצוב ותכנון פרויקטים, גיוס כספים ופיתוח משאבים, שותפות וזכויות בפרויקטים, ועוד.

משתתפי המחזור הראשון הצליחו למנף את ההכשרה שקיבלו ואת הקשרים שנוצרו בין המשתתפים משני הצדדים כדי ליצור 27 פרויקטים של החברה האזרחית, הנמצאים כעת בשלבים שונים של פיתוח ויישום. פרויקט אחד כזה הקים ממשק מדיה ישראל-פלסטיני משותף במטרה לקדם תקשורת מאוזנת, העצמת אזרחים ופוליטיקה שונה בציבורים הישראלי והפלסטיני. זאת דרך עמוד פייסבוק, "In Other News", המציג נקודות מבט שונות ודן באירועי השעה. הקבוצה הדו-לאומית האחראית לפרויקט נפגשת בבית ג'אלה, ומשתתפיה הביעו עניין בהקמת עמותה ישראלית-פלסטינית.

פרויקט נוסף שכבר יושם בהצלחה הוא פרויקט שוק חליפין רב-תרבותי ("שוק שלום סלאם" / "שוק בשנקל"), שהתקיים בגבול בין מזרח ומערב ירושלים ב-27 ביולי, 2013, כיזמה משותפת של משתתפים ישראלים ופלסטינים מירושלים עם קבוצת האמנים מוסללה, שאירחה את האירוע. פרויקטים אחרים מתמקדים, לדוגמה, בזכויות נשים בדואיות, קבוצות לימוד בין-דתיות, קבוצות שיח בערבית ברשת לשם לימוד השפה, סרט המדגיש את תרבותם וזכויותיהם של אנשים החיים תחת כיבוש דרך עיני ישראלים המבקר בראמללה, ועוד.

בנוסף למשתתפי המחזור הראשון של התוכנית, שרבים מהפרויקטים שלהם ממשיכים גם כעת, אחרי שהשלימו את הסמינרים הנדרשים, מחזור שני של כ-50 פלסטינים וכ-50 ישראלים גויס השנה. סמינר דו-לאומי ראשון בן שלושה ימים התקיים עבור משתתפי מחזור זה בנצרת ביוני 2013, בנוסף ל-8 ימים של של סמינרים חד-לאומיים (מחולקים בין שני הצדדים), שהחלו באפריל 2013. בשלב זה המשתתפים כבר העלו רעיונות לפרויקטים של החברה האזרחית וימשיכו בתהליך רכישת הידע והמיומנויות ותכנון הפרויקטים, הן חד-לאומית והן דו-לאומית, עד סיום התוכנית.

ארגון CAP – מרכז מחקר באוניברסיטת מינכן

המדרשה בקשר עם הארגון למעלה מעשור. הארגון מיישם את תוכנית המדרשה להכשרת מנחים העובדים במוסדות וארגונים שונים ברחבי אירופה. השנה עבדנו במשותף על תרגום ועיבוד הספר "אין דמוקרטיה אחת" לגרמנית וארגון CAP עתיד להוציאו לאור בגרמניה עד סוף 2013.

כנס בינלאומי "לחיות בעיר מעורבת" – 13-16 בנובמבר 2012, ירושלים

הכנס הוא פרי שיתוף פעולה של המדרשה עם הקרן לירושלים, שיזמה ומימנה אותו, ומכון ירושלים לחקר ישראל. הכנס, שהתקיים בימק"א ירושלים, היה פתוח לציבור ונכחו בו למעלה מ-500 איש/ה. בכנס השתתפו מרצים ודוברים בתחומי – חינוך וקהילה, אדריכלות וסביבה, דתות, אמונות ושפות, מגדר ופיתרון סכסוכים – שחלקו עם הקהל מחקר וידע שנצבר על ערים מעורבות, ועל הפוטנציאל לשינוי חברתי ופוליטי, מדיני וגלובלי.

הכנס עסק בחקר הערים המעורבות ומטרתו היתה לבחון דרכים חדשות לשיפור חייהן של האוכלוסיות השונות בהן. כמו כן נבחנה השאלה האם יכולים מנגנוני קבלת ההחלטות בערים לאתגר את המדינה ומוסדותיה ולקדם את חיי אזרחיה, תושביה, מהגרי העבודה שבה ואחרים.

הכנס נפתח בהרצאה מפי הסופר א.ב. יהושע, ולאחריו התקיים מופע מוסיקלי של גלית גיאת, לובנה סלאמה ומקהלת הנשים "שיראנא" מהמרכז היהודי ערבי ביפו. שלושת ימי הכנס הוקדשו להרצאות ודיונים במושבים שונים וביניהם עלו הנושאים הבאים:

עיר מעורבת, עיר מדינה – שיתוף דרי העיר בקבלת החלטות; חשיבה תכנונית ומרחב בערים מעורבות; נוף לשוני – נגישות ושוויון למגוון האוכלוסיות העירוני; לגדול בעיר מעורבת – חינוך, תיאוריה ומעשה; "הזכות לעיר"; דתות, אמונות וחילוניות וייצוגן בערים מעורבות; מגדר בערים מעורבות – הדרה ושיתוף במרחב הציבורי; פתרון סכסוכים בערים מעורבות; מושב נעילה: מה מהנושאים הנדונים בכנס ניתן ליישום בירושלים? ביום הרביעי של הכנס אורגנו סיורים בירושלים.

מידע נוסף: https://www.youtube.com/watch?v=C-ump_bUG4M

